

Секція 5

ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ В УМОВАХ БЕЗПЕКОВИХ ВИКЛИКІВ

Ю. В. КОСТЮК

здобувач PhD спеціальності 122 “Комп’ютерні науки”, асистент кафедри інженерії програмного забезпечення та кібербезпеки Київського національного торговельно-економічного університету

Ю. О. САМОЙЛЕНКО

канд. техн. наук, доцент кафедри інженерії програмного забезпечення та кібербезпеки Київського національного торговельно-економічного університету

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ

Економічна безпека є важливим питанням як в аспекті існування й розвитку будь-якої країни, так і одним із міждисциплінарних напрямів наукових досліджень. Можна цілком впевнено стверджувати, що всі сфери життєдіяльності людини певним чином мають індикатори, які сигналізують про можливі ризики і загрози. Крім того, через посилення альтернативності та багатоваріантності розвитку економіки, значно зросло значення проблеми безпеки. Неможливо обрати той чи інший варіант розвитку економіки, інвестування, складання бюджетного плану країни, не оцінюючи їх соціально- економічні наслідки у вигляді виведення критеріїв економічної безпеки. Цей висновок особливо актуальний у період трансформації економічної системи, якій завжди загрожує виникнення криз, які можуть призвести до руйнування держави в цілому. Тому в сучасних умовах економічна безпека країни набуває першочергового значення, вона спрямована на прийняття вірних соціально-економічних рішень щодо безпеки країни.

Розглянемо основні положення та поняття теорії економічної безпеки та покажемо між ними логічні взаємозв’язки, через систему яких розкривається сутність цієї теорії. Отже, небезпека являє собою існуючу об’єктивну можливість негативного впливу на суспільство, державу, підприємство, особистість, а також на природне середовище, внаслідок завдання шкоди, яка погіршує їх стан та надає негативної динаміки для розвитку. Небезпека є цілком усвідомлюваною, але при цьому не фатальною ймовірністю завдання шкоди якомусь об’єкту. Вона визначається об’єктивними і суб’єктивними факторами, що мають вражаючі

властивості. Небезпека — це вихідна передумова виникнення проблем, що стосуються економічної безпеки. Джерелами небезпеки можуть бути і умови, і чинники, які містять у собі наміри ворожого характеру, деструктивну природу, шкідливі якості [1].

Загроза є найбільш конкретно і безпосередньою формою небезпеки. Це система умов та факторів, які створюють небезпеку національним цінностям та способу життя. Загрози передбачають можливість внесення негативних змін у зовнішнє середовище (політичне, економічне чи природне), завдають значної потенційної чи реальної шкоди як державі в цілому, так і її окремим структурним елементам. Загрози складаються з двох основних компонентів: можливості та намірів заподіяння шкоди суб'єктам та об'єктам безпеки, а небезпека обмежена лише одним з цих компонентів — можливістю надання шкоди. Тому безпека — це стан захищеності життєво необхідних інтересів особи, суспільства та держави від внутрішніх та зовнішніх загроз. А життєво необхідні інтереси це і є сукупність потреб, задоволення яких надійно забезпечує існування та прогресивний розвиток суспільства, держави та її громадян.

Сукупність соціально-економічних та екологічних умов, на основі яких забезпечується безпека держави, особистості та підприємництва, є передумовами безпеки. Такою основою може бути формування нового покоління підприємців, здатних до продуктивної та цілеспрямованої економічної діяльності, але при цьому виявляти активність у підтримці економічної безпеки. Створення передумов економічної безпеки є важливим завданням для всіх рівнів державного управління, підприємницького сектору та громадян держави.

Ризик передбачає можливість виникнення подій, які мають негативні наслідки для об'єктів та суб'єктів безпеки внаслідок певних дій або рішень, зумовлених невизначеністю та неоднозначністю ситуацій. Тому концепція ризику у стратегії економічної безпеки включає в себе, по-перше, оцінку ризику, по-друге, управління ризиками [2].

Відповідно до досліджень, зловмисники, які полюють за економічною та комерційною інформацією, використовують різні методи, зокрема фішинг. Суть його — змусити довірливих працівників відреагувати на електронні листи, що надійшли від незнайомих людей. Файли зі шкідливими програмами дуже схожі на звичайні матеріали, які пересилають співробітники один одному. Звідси велика ймовірність того, що користувач відкрис подібні повідомлення, навіть не підозрюючи на ризик, якому він в такому разі піддається, свідомо надсилаючи інформацію за недійсною адресою та розкриваючи свою особисту адресну базу. Крадіжка інформації у компанії здійснюється не лише ззовні, а й зсередини, тобто, власними працівниками. Вилучення конфіденційної інформації може здійснюватися через локальну мережу організації, так і ззовні — через відомі зловмиснику вразливі місця.

Як бачимо, стрімка інформатизація стає джерелом ряду серйозних загроз економічній безпеці. Висока ступінь інформатизації та автоматизації породжує стан залежності суспільства від безпеки використання ним інформаційних технологій. У зв'язку з вразливістю інформації, особливої уваги набувають проблеми захисту інформації, що циркулює у стратегічно важливих інформаційних системах. При цьому особливу небезпеку становить “інформаційний тероризм”, можливість якого пояснюється існуванням глобальних

комп'ютерних мереж. Запобігти такому важко, а ліквідувати наслідки — надзвичайно дорого [3].

Оскільки інноваційний потенціал перетворився на один з найголовніших ресурсів країн, то ефективне його використання забезпечує динамічний та прогресивний розвиток національного господарства. Недооцінка цього становища породжує небезпеку підриву економічної безпеки держави, як основи самостійного та сталого розвитку. Наслідком є крайня важливість таких складових економічної безпеки держави, як безпека держави в науково-технічній та інноваційній сферах. Першочергове значення має завдання нейтралізації загроз, обумовлених дедалі більшою складністю виробничих технологій та технологічних систем, власне напрямами самої науки та технологій [4].

Отже, в сучасному світі виникає потреба переосмислення підходів щодо побудови системи економічної безпеки з урахуванням розширення інформаційної сфери. Розуміння специфіки впливу інформаційних загроз на економічну безпеку держави дозволяє вийти на визначення детермінантів, які впливають на механізм забезпечення економічної безпеки держави в майбутньому, а це є ключовим завданням економічної політики.

У сучасній економіці без інформаційних технологій неможливе досягнення ефективного економічного зростання, підвищення рівня освіти та кваліфікації населення, створення сучасної кредитно-фінансової системи, раціональне управління суспільними процесами, підвищення рівня життя громадян. А застосування нових інформаційних технологій у всіх галузях та сферах економіки є безперечним благом.

Джерела -----

1. Економічна безпека держави: навчально-методичний посібник / З. Б. Живко, О. В. Черевко, М. І. Копитко та ін.; за ред. З. Б. Живко. Черкаси: видавець Чабаненко Ю. А., 2019. 240 с.
2. *Бурячок В. Л.* Інформаційний та кіберпростори: проблеми безпеки, методи та засоби боротьби: підручник / В. Л. Бурячок, Г. М. Гулак, В. Б. Толубко. К.: ТОВ "СІК ГРУП УКРАЇНА", 2015. 449 с.
3. Інформаційна та кібербезпека: соціотехнічний аспект: підручник / [В. Л. Бурячок, В. Б. Толубко, В. О. Хорошко, С. В. Толюпа]; за заг. ред. д-ра техн. наук, професора В. Б. Толубка. К.: ДУТ, 2015. 288 с.
4. *Мартиненко В. В.* Загрози економічній безпеці України в контексті викликів глобалізації // Економіка та управління національним господарством. Економічний часопис-21. Вип. 7-8. 2011. С. 39-40.